

ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ЛЕКСИКОЛОГІЇ ТА ТЕРМІНОЗНАВСТВА

УДК 811.161.2'271.12'373.45/.4

КОДИФІКАЦІЯ ТЕРМІНІВ З МІЖНАРОДНИМИ КОМПОНЕНТАМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Ірина Кочан

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1
Львів, Україна, тел. (032) 239 43 55
ел. пошта: kim1950@i.ua*

Розглянуто кодифікацію термінів з міжнародними компонентами в українській мові. З'ясовано суть терміна 'кодифікація' і його зв'язки з поняттями 'стандартизація' та 'унормування'. Поставлено питання доцільності заміни таких термінів суто українськими відповідниками.

Ключові слова: українська мова, термінологія, слова з міжнародними компонентами, кодифікація.

DOI <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2108.68.8845>

Окреслення проблеми. Терміни з міжнародними компонентами є у кожній терміносистемі. Проте нерідко спостерігаємо, що у різних терміносистемах одні й ті самі терміни подаються у різному написанні або й трактуванні. Якщо вони позначають однакові поняття, то їй повинні бути ідентичними. Над цим працюють комітети стандартизації, які кодифікують наукові назви, намагаються подати їх відповідно до мовної норми. Спробуємо розібратися в цих поняттях (у цьому й полягатиме **актуальність теми**).

Кодифікація термінів неможлива без термінологічної норми. Термінологія підпорядковується їй, залежить від неї. "Словник іншомовних слів" 2000 року так трактує це слово: „**Кодифікація** (від кодекс ...і ...фікація) – одна із форм систематизації законів та інших нормативних актів, що регулюють певну галузь суспільних відносин" [10 : 275]. З цього випливає, що *кодифікація* – термін правової сфери. Однак останнім часом він почав активно уживатися і в інших сферах наукового пізнання і зокрема в лінгвістичних дослідженнях. В енциклопедії "Українська мова" у словниковій статті "*Кодифікація норми*" автор проф. С. Я. Єрмоленко зазначає, що це – "систематизація мовних явищ у словниках, граматиках, довідниках з культури мови, що орієнтують мовців на взірцеву літературну мову, дотримання установленої норми мовної" [14 : 240]. Термін з'явився у 80-х роках ХХ століття.

Стан дослідження проблеми. На думку О. В. Суперанської, слово *кодифікація* є синонімом до терміна *стандартизація*. Однак стандартизація – це намагання досягти однозначності в національних рамках чи у міжнародному масштабі і закріпити досягнуте спеціальними документами. Це прийняття рекомендацій щодо уживання певних термінів у відповідних значеннях і формах. Поняття кодифікації охоплює також нормалізацію – тобто

встановлення чітких меж обсягу поняття і нормативних словесних форм, у яких уживається термін [8 : 189]. Під *стандартизацією* розуміють також *термін-еталон*. Зокрема для Г. Рондо стандартизація означає, що уживатися повинен лише один термін, а будь-який інший вилучається. Рекомендація надає перевагу якомусь одному термінові над іншими [11 : 16]. Стандартизація може бути національна і міжнародна, які не повинні суперечити одна одній. Цьому сприятиме створення міжнародно співвідносних дефініцій у національних та інтернаціональних стандартах. **Упорядкування термінології та номенклатур не повинно зачіпати їхніх національних основ.**

А. В. Крижанівська зазначає, що *кодифікація* – це письмовий припис, правила, вказівки щодо застосування, які фіксують спеціальні довідники, посібники, словники [2 : 6]. О. О. Реформатський запропонував термін *уніфікація*. “Уніфікація будь-якої термінології – це передусім раціональна організація слова. Уніфікація науково-технічної термінології може бути здійснена у різному масштабі як стосовно контексту речей, так і стосовно мовного контексту...” [6 : 191]. Д. С. Лотте вважав, що кодифікація повинна відбуватися одночасно в усіх суміжних галузях, бо інакше вона не буде успішною, а стане фікцією.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Детально теорію літературної норми і кодифікацію розглянула у монографії “Прескриптивне мовознавство у Галичині (перша половина XIX ст.)” Г. П. Мацюк. На її переконання, *кодифікація* пов’язана з мовною культурою, з виявом мовознавчого знання, що “працює” на удосконалення літературної мови. Однак норма і кодифікація – не тотожні поняття: норма постійно змінюється, а кодифікація – статична за своїм характером, зберігає і фіксує норму у певний період, тому кодифікацію визнають реєстратором літературної норми. Якщо норма стосується системи мови (корпусу номінацій), то кодифікація – її застосування, функціонального корпусу. Ознаками кодифікації є:

1) *перспективність* (явища в нормі кодифікуються з огляду на передбачуваний розвиток літературної мови за рахунок усунення варіантів) і

2) *ретроспективність* (як результат статичної кодифікації).

Мета кодифікації полягає у розкритті і фіксації с и н х р о н н о ї динаміки літературної норми, і в такий спосіб, у створенні умов, за яких кодифікація не була б гальмом природного і суспільно зумовленого розвитку літературної норми [3 : 34-35].

На думку професора К. К. Трофимовича, є два типи кодифікації. Перший, основний, базується на відносно досконалій реєстрації фактів літературної норми. Другий має нормотворчу функцію і властивий періоду становлення літературних мов. “Між нормою літературної мови та її кодифікацією першого типу існує неминуха суперечність. У певні періоди розвитку мови вона загострюється, створюючи напруження. Напруження ліквідується свідомими діями кодифікаторів. Потім воно поступово наростає, щоб через певний час знову бути ліквідованим. Такі циклічні зміни пояснюються особливим зв’язком норми і кодифікації. Мовна норма розвивається об’єктивно, змінюється більш-менш рівномірно, без стрибків. Такий розвиток норми співвідноситься з безперервним розвитком мови... Зміни в кодифікації мають стрибкоподібний характер. Кодифікована норма не може знаходитися у безперервному русі. Вона зберігає свою силу протягом тривалого часу, щоб потім в єдиному акті перейти в нову якість.

Але можлива й інша кодифікація, так би мовити, початкова, ... яка необхідна при зародженні нових літературних мов, покликана стати знаряддям боротьби за суспільний прогрес у нових економічних, політичних і культурних умовах... Цілком можливий такий розвиток літературної мови, коли акт кодифікації не диктується необхідністю закріпити в нових правилах і рекомендаціях реально існуючі норми. Кодифікація може не впливати з

узусу, але закріплювати норми, спеціально препаровані для загального вжитку, хоч би вони й були у своїй сукупності штучними для кожного освіченого члена суспільства. Екстралінгвістичні фактори можуть так вплинути на її розвиток, що на перший погляд неприйнятні норми стануть надбанням усіх, хто користується літературною мовою...” [13 : 24-25].

Отже, термін “кодифікація” має кілька трактувань. Це: 1) систематизація норм, 2) різновид нормотворення, 3) засіб регулювання чогось. Спільним для цих значень є *письмова фіксація, що має рекомендаційний характер*.

Особливу увагу слід звертати на той факт, що одним із найважливіших завдань сучасної термінології є *в е р и ф і к а ц і я* (перевірка істини) змісту термінів, зокрема виявлення термінів з деформованою або віддаленою онтологічною семантикою та виведення із сфери функціонування тих термінів, що утворені шляхом калькування без урахування мотивації рідномовної стихії.

Л. О. Симоненко вважає, що “процес нормування будь-якої терміносистеми відбувається на двох рівнях: лексичному та словотвірному. Щоб унормувати на лексичному рівні, необхідно: а) досконало вивчити фахову лексику, що склалася в минулому; б) звести до мінімуму багатозначність, синонімію, на яку так багата аналізована терміносистема. На словотвірному рівні виробити певні словотворчі моделі, які відповідали б структурно-семантичним особливостям української мови, для творення моделей на позначення нових понять” [9, с. 134].

Отже, сутність кодифікації полягає в об’єктивній оцінці мовних дублетів, варіантів, інновацій, тенденцій розвитку. Кодифікація може бути *абсолютна і відносна*. *Абсолютна* пов’язана із усталеною нормою, оскільки уживання багатьох слів і термінів з МК не викликає жодних застережень. Ці слова прижилися у мові, стали “своїми”, без них не обходимося у нашому повсякденному та науковому спілкуванні. Такі слова зазвичай не мають українських аналогів. Це: *телевізор, телефон, автобус, автомобіль*. *Відносна* кодифікація пов’язана з неусталеною “розхитаною” нормою і зумовлена наявністю полісемії термінів, а також варіантів, синонімів до слів з МКК. Власне відносна кодифікація і вимагає прискіпливого ставлення до інваріантів та варіантів, щоб надати перевагу одному із них.

Виклад основного матеріалу. З прийняттям статусу української мови як державної на порядку денному постало питання власної термінологічної бази. “Повноцінне функціонування національної мови як наукової і робочої в різних сферах діяльності населення країни має спиратися, зрозуміло, на належним чином опрацьований апарат власної термінології, номенклатури найменувань і системи галузевих професіоналізмів...” [12 : 3].

Останнім часом спостерігаємо тенденцію впроваджувати у сферу наукового мовлення суто українські терміни. Перевидають словники “золотого десятиліття”, які містили такі терміни, досліджують науково-лексикографічну спадщину Інституту Української Наукової Мови, пропонує свої послуга діаспора. Знаходяться ентузіасти такої справи й у нас, що спостерігаємо у термінографічних виданнях кінця ХХ – початку ХХІ ст. Цікаві заміники до слів з міжнародними компонентами знаходимо в у “Російсько-українському медичному словнику”, який уклали О. Мусій, С. Нечай, О. Соколюк та С. Гаврилюк (Умань, 1992). Зокрема до термінів: *гомеопатія – подібнолікування, подібнолікувальність* [7,с.124]; *біопотенціал – життєзарядоспроможень, життєзарядоспроможець, життєзарядо-спроможник, життєзарядосилень, життєзарядосилець, життє-зарядосильник* [7,с.71];; *кардіолог – серцезнавець,*

серцівник [с.184]; *уролог* – **сечівничник, сечознавець** тощо [7,с. 394]. Однак, гадаємо, що наведені відповідники порушують принцип терміносистеми, розпорошують її, водночас міжнародні компоненти дозволяють уніфікувати слова-терміни, надати їм системотвірних ознак. На думку Ю. Нізельського, такі терміни як *олігомер, еластопласти, електроліти, термоклей, фотоініціатор* і под. “відбивають сучасний рівень” науки і зокрема полімерних матеріалів [4 : 28]. Тобто мають абсолютну кодифікацію і не потребують заміни.

Чимало пропозицій щодо заміни іншомовних слів, побудованих із класичних коренів, подали П. Штепа та М. Вакуленко, що наведено у тексті роботи. Зокрема: *авіадесант* – **літаковисадка** (Ш), *авіазавод* – **літаковня**(Ш), *авіаконструктор* – **літакобудівничий** (Ш), *авіамотор* – **літакорушій** (Ш), *авіапарк* – **літакомайдан** (Ш), *авіапошта* – **літакопошта** (Ш), *авіатранспорт* – **літакоперевіз** (Ш), *автобіографія* – **власножиттєпис** (Ш), *автогамія* – **самозапил** (Ш), *автограф* – **власнолітпис** (Ш), *автодидакт-самоук* (Ш), *автократія* – **єдиновладдя** (Ш), *автомат* – **саморух** (Ш),(В), **самороб** (Ш) ,(В), **самочин** (В), **самопал** (Ш), *агроном* – **рільничознавець** (Ш), *агрономія* – **рільничознавство** (Ш), *аеропорт* – **летовище** (Ш) *аеронавт* – **летун** (Ш), *аеростат* – **повітроплав** (Ш), *аерологія*- **повітрознавство** (Ш), *аеротерапія* – **повітролікування** (Ш), *астрогнозія* – **зорезнавство** (Ш), *астролатрія* – **зореобожання** (Ш), *астронавт* – **зорелетун** (Ш), *астрономія* - **зорезнавство** (В), *бібліогност* – **книгознавець** (Ш), *бібліологія* – **книгознавство** (Ш), *бібліограф* – **книгознавець** (Ш), (а чому не *книгоописувач?*), *бібліографія* – **книгоопис** (Ш), *бібліоман* – **книголюб** (Ш), *бібліотека* – **книгозбірня** (Ш), *бібліотекар* – **книжник** (Ш), *бібліофобія* – **книгоненависть** (дослівно: *книгобоязнь*) (Ш), *віброграф* – **тремописка** (Ш), *движопис* (В), *движбописець* (В), **тремопис**(В), **тремописець** (В), *гастрономія* – **кухарство** (Ш), *гастроскопія* – **шлункоогляд** (Ш), *гастротомія* – **шлункорозтин** (Ш), *геліотерапія* – **сонцелікування** (Ш), *гематологія* – **кровознавство** (Ш), *гематофобія* – **кровожрах** (Ш), *гемодинаміка* – **кровобіг** (Ш), *геодезія* –**землемірство** (Ш), *землемірення* (В), *геометр* – **землемір** (Ш), *географія* – **землеопис** (В), *геофон* – **землеслухавка** (В), *гідроліз* – **водорозклад** (Ш), (В); *гідролог* – **водознавець** (Ш), *гідротерапія* – **водолікування** (Ш), *гідрофон* – **водослухавка** (Ш),(В); *гідрометр* – **водомір** (В), **водомірка** (В), **водомірець** (В); *зоотехнік* – **тваринознавець** (Ш), *зоологія* – **тваринознавство** (Ш), *макрокосмос* – **всесвіт** (Ш), *мікрокосмос* – **дрібносвіт** (Ш), *мікрометр* – **дрібномір** (Ш), *некролог* – **посмертниця** (Ш), *некрополь* – **кладовище** (Ш), **могильнище** (Ш); *некрофобія* – **смертеляк** (Ш), *нефрологія* – **ниркознавство** (Ш); *нефротомія* – **ниркорозтин** (Ш), *онкологія* – **пухлинознавство** (Ш), *онкотомія* – **пухлинорозтин** (Ш); *орнітографія* – **птахоопис** (Ш), *орнітологія* – **птахознавство** (Ш), *остеографія* – **кісткоопис** (Ш), *остеологія* – **кісткознавство** (Ш), *остеотомія* – **кісткорозтин** (Ш), *осцилограф* – **коливопис** (В), **коливописець** (В), *коливописко* (В); *осцилоскоп* – **коливогляд** (В); *палеограф* – **письмознавець** (Ш); *палеографія* –**давньписьмознавство** (Ш); *палеотип* – **стародрук** (Ш); *пірометр* – **гарячомірка** (Ш), **жаромір** (В), **жаромірка** (В), **гарячомір** (В), **гарячомірка** (В); *пірофор* – **вогнепосець**(В); *телескоп* – **далекобачка** (Ш), **далекогляд** (В), **далевид** (В), **далезір** (В); *телетайп* – **далекодрук** (Ш); *телебачення* – **далекобачення** (В); *ферометр* – **залізомір** (В), **залізомірка** (В); *фотоапарат* – **світлячка** (Ш); *фотограф* – **світляр** (Ш), *фотографія* – **світлина** (Ш); *фотокопія* – **світловідбиток** (В); *фотометр* – **світломір** (В), **світломірка** (В), **світломірець** (В); *фототипія* – **світлодрук** (В), **світловідбит** (В); *циклотрон* – **кологон** (В), **колобіжник** (В) тощо.

Навіть побіжне перегляд цих ілюстрацій дає підстави стверджувати, що слова на - **граф(ія); -лог(ія); -метр** вже отримали в українській мові композити-відповідники з

другою частиною *-опис, (-писець); -знавство, -мір*, які утворюють певну систему. Це прямі кальки грецьких чи латинських коренів. Усі інші – ще безсистемні, хоча не менш цікаві, бо передають нерідко авторське бачення, їх власне уподобання. Значення слів з МК значно ширші за значення українських відповідників. Окрім того, спостерігаємо у запропонованих аналогах тенденцію до небажаної синонімії (*біблігност, бібліограф – книгознавець; геодезія, геометрія – землемірство, зоологія, зоотехніка – тваринознавство* тощо).

Т. Секунда висловив думку, що такі слова, як *барометр, температура* тощо слід залишити в українській технічній термінології, однак і до них бажано підібрати українські замітники. Існування їх поряд з інтернаціональними може стати у пригоді авторам популярних технічних розвідок та книжок, адресованих широкому колу читачів і користувачів [8, с.17]. Його сучасник С. Риндик, автор праці “Міцність матеріалів”, вважав, що “повна українізація наукової термінології була б ідеальним розв’язком справи”. Він наполягає на тому, що чужі терміни засмічують мову, шкодять її красі, отже, їх треба уникати. “...Знання інтернаціональної термінології не дає ні найменшої можливості читати чужу книжку, якщо з цим не сполучене знання цілої мови цієї книжки... Треба звести кількість чужих слів до мінімуму. Кожний влучний справді український термін треба вводити в життя, незалежно від того, чи він усуває слово інтернаціональне, чи просто чуже” [5 : 4].

Автор “Систематичного словника української математичної термінології” М. Чайковський, навпаки, пише, що “повна націоналізація всієї термінології так само була б недоцільною, бо багато чужих слів вже закоренилося в нашій мові так, що не слід би їх викидати, й не кожне чуже слово піддається перекладові” [15 : 6]. Ми повністю поділяємо цю думку. Іншомовні терміни мають певні переваги перед зрозумілими для всіх назвами рідної мови.

Пропоновані еквіваленти не завжди відповідають вимогам точності. Зокрема, подані у словнику П. Штепи замітники на зразок *андро-* – *людино-* порушують принцип точності терміна, оскільки значення компонента не людина, а чоловік, тобто особа чоловічої статі. Тому аналогі: *андрофобія* – *людиноненависництво*, порушують термінологічну норму, оскільки *андрофобія* – це *чоловікненависництво, боязнь мужчини*. Однакові відповідники (*дерево*) пропонує автор і до компонентів *дендро-* та *ксило-*, що так само не зовсім виправдано, оскільки слід розрізняти *дерево* (рослину) і *деревину* (матеріал).

Не усі пропоновані відповідники сприяють системності термінів. Так, слова на *авіа-* вищеназвані автори пропонують замінити терміноелементом *літако-* або ж словом *літак*. Порівняймо: *авіабаза* – літакова база, база літаків, *авіабензин* – літаковий бензин, *авіабомба* – літакова бомба, *авіазавод* – завод, де виготовляють літаки і под. Але ж йдеться не лише про літаки, а й про інші літальні апарати.

Слова з *авто-* у зв’язку із багатозначністю (омонімією) компонента також не можна замінити одним українським коренем. Можливо, саме у цих словах доцільно диференціювати значення різнокореновими національними компонентами (коренями чи словами): *автобіографія* – власний життєпис, *автограф* – власноручний (власний) підпис; *автогамія* – самозапилення; *автодидакт* – самоук. Поступово мова замінює слова *автономність* на самостійність, *автоінтоксикація* на самозатруєння; *автокефальність* на самоврядування тощо. Однак відповідники до слів *автократ* – володар, владар – не зовсім точні, бо це “правитель з необмеженою владою”. Так само неточними є замітники до компонента *астро-* як *зоре-*, *зірко-*, бо терміни з ними позначають не лише зірки чи зорі, а й різні небесні тіла, у тому числі й планети, астероїди, міжзоряне середовище. А

заміна астрономії на *зорезнавство*, астрофізики на *фізику зірок* чи астронавта на *зорелітуна* значно звузило б значення як самого терміна, так і поняття, позначуваного ним. Очевидно, не повернеться українська мова і до таких лексем, як *тремописка* (віброграф), *світлячка* (фотоапарат), *могилинище* (некрополь), *землеслухавка* (геофон), *далекобачка* (телескоп) і под., оскільки українські відповідники мають звужене значення з елементами конотативності.

Зібраний матеріал дає підстави говорити про доцільність лише часткової заміни окремих слів з міжнародними компонентами питомими українськими словами, частина з яких вже й так здобула собі право на функціонування паралельно з іншомовними. Йдеться зокрема про такі термінолексеми та терміносполуки, як *лікування сонцем* (геліотерапія), *лікування запахами* (аромотерапія), *водолікування* (гідротерапія), тобто з кінцевими компонентом *терапія*, або ж з компонентами *-метр*: *глибиномір* (батометр), *тискомір* (барометр), *водомір* (гідрометр), *жаромір* (термометр, пірометр). Проте семантичні структури обидвох слів повністю не збігаються. А окремі лексеми є ще й полісемічними, що порушує термінологічну норму. Це *жаромір* (термометр, пірометр), *водомір* (прилад і людина) тощо. Дублетність слід по-різному оцінювати у кожному конкретному випадку. Якщо вони стали основою для словотвірних гнізд і так включилися в термінологічне поле, то відмовитися від них практично неможливо.

Висновки. Кодифікацію термінів не можна проводити без участі фахівців відповідних галузей. Оскільки термін особливий мовний знак, то він потребує особливого підходу до нього з позицій нормалізації. Кожна термінологія базується на національній мові, отже, вона не може бути позанаціональною. А раз так, значить її слова-терміни повинні відповідати усім нормам літературної мови: орфоепічним, орфографічним, акцентологічним, граматичним, лексичним і словотвірним. У державному стандарті 1.5-93 зазначено: "...у стандарті не дозволяється вживати іншомовні слова та терміни за наявності рівнозначних слів та термінів в українській мові". Незважаючи на застереження, стандарти насичені іншомовною термінологією.

Перспектива дослідження. Отже, окремі терміни з міжнародними компонентами потребують кодифікації (систематизації, унормування), витіснення деяких з них на задній план або й взагалі вилучення із терміносистем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вакуленко М. Російсько-український словник фізичної термінології / За ред. О.В. Вакуленка. – К., 1996. – 235 с.
2. Крыжановская А.В., Симоненко Л. О. Актуальные проблемы упорядочения научной терминологии. – К.: Наукова думка, 1987. – 164 с.
3. Мацюк Г. П. Прескриптивне мовознавство в Галичині (перша половина ХІХ ст.) – Львів: Вид-во Львів.нац. у-ту ім. Івана Франка, 2001. – 372 с.
4. Нізельський Ю. Стандартизація термінів у поліграфії й видавничій справі // Проблеми української термінології: Зб. праць 8-ої Міжнародної наук. конф., Львів, 2004. – С. 28-29.
5. Риндик С. Міцність матеріалів: Курс високих технічних шкіл з 214 рисунками та термінологічним словником. – Прага, 1924. – 339 + ХХІІ с.
6. Реформатский А.А. Что такое термин и терминология / А. А. Реформатский // Вопросы терминологии. – Москва, 1961. – С.46–55
7. Російсько-український медичний словник / Уклад.: Мусій О., Нечай (Нечаїв) С., Соколюк О., Гаврилук С. – Умань, 1992. – 114 с.

8. *Секунда Т.* Принципи складання української технічної термінології // Вісн. ІУНМ.– 1930., – Вип. 2. – С. 11–21.
9. *Симоненко Л. О.* До питання нормування та розбудови української правничої термінології // Стан кодифікаційного процесу в Україні: Системність, пріоритети, уніфікація.: Тези ІІІ Всеукраїнської конференції. – Київ, 1995. – С. 134.
10. *Словник іншомовних слів / Укл. С. М. Морозов, Л. М. Шкаралупа.* – Київ: Наукова думка, 2000.– 662 с.
11. *Суперанская А. В., Васильева Н. В., Подольская Н. В.* Общая терминология. – Москва, 1993. – 288 с.
12. *Тараненко О. О.* Лінгвістичні проблеми української термінології на сучасному етапі // Українська термінологія і сучасність. – Київ, 1997. – С. 3–7.
13. *Трофимович К. К.* Кодифікація норм у західнослов'янських мовах періоду національного відродження // Мовознавство. – 1983. – № 2. – С. 24–25.
14. *Українська мова: Енциклопедія.* – Київ: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М. Бажана, 2000. – 750 с.
15. *Чайковський М.* Систематичний словник української математичної термінології. – Берлін: Вид-во Української Молоді, 1924. – 116 с.
16. *Штмена П.* Словник чужослів. – Торонто: Вид. Й. Гладун і сини, 1977.– 452 с.
17. *Rondeau G.* Introduction à la terminologie. – Québec, 1980. – S. 4–21.

Умовні скорочення:

В - *Вакуленко М.* Російсько-український словник фізичної термінології / За ред. О.В. Вакуленка. – Київ, 1996. – 235 с.

МК – міжнародні компоненти

Ш - *Штмена П.* Словник чужослів. – Торонто: Вид. Й. Гладун і сини, 1977.– 452 с.

REFERENCES

1. *Vakulenko M.* Rosiisko-ukrainskyi slovnyk fizychnoi terminolohii / Za red. O.V. Vakulenko. – Kyiv, 1996. – 235 s.
2. *Kryzhanovskaia A.V., Symonenko L. O.* Aktualnye problemy uporiadocheniya nauchnoi termynolohyy. – Kyiv: Naukova dumka, 1987. – 164 s
3. *Matsiuk H. P.* Preskryptyvne movoznavstvo v Halychyni (persha polovyna Kh1Kh st.) – Lviv: Vyd-vo Lviv.nats. u-tu im. Ivana Franka, 2001. – 372 s.
4. *Nizelskyi Yu.* Standartyzatsiia terminiv u polihrafiu y vydavnychii spravi // Problemy ukrainskyi terminolohii: Zb. prats 8-oi Mizhnarodnoi nauk. konf., Lviv, 2004. – S. 28–29.
5. *Ryndyk S.* Mitsnist materialiv: Kurs vysokokh tekhnichnykh shkil z 214 rysunkamy ta terminolohichnym slovnykom. – Praha, 1924. – 339 + KhKhP s.
6. *Reformatskyi A.A.* Chto takoe termyn y terminolohyia/ A.A.Reformatskyi // Voprosy termynolohyy. – Moskva, 1961. – S.46–55
7. *Rosiisko-ukrainskyi medychnyi slovnyk / Uklad.: Musii O., Nechai (Nechaiv) S., Sokoliuk O., Havryliuk S.* – Uman, 1992. – 114 s.
8. *Sekunda T.* Pryntsypy skladannia ukrainskoi tekhnichnoi terminolohii // Visn. IUNM.– 1930., – Vyp. 2. – S. 11–21.
9. *Symonenko L. O.* Do pytannia normuvannia ta rozbudovy ukrainskoi pravnychoi terminolohii // Stan kodyfikatsiinoho protsesu v Ukraini: Systemnist, priorytety, unifikatsiia.: Tezy Sh Vseukrainskoi konferentsii. – Kyiv, 1995. – S. 134.

10. Slovník inšomovnykh sliv / Ukl. S. M. Morozov, L. M. Shkaralupa. – Kyiv: Naukova dumka, 2000.– 662 s.
11. *Superanskaia A. V., Vasylieva N. V., Podolskaia N. V.* Obshchaia terminologhiia. – Moskva, 1993. – 288 s.
12. *Taranenko O. O.* Linhvistychni problemy ukraïnskoi terminologhii na suchasnomu etapi // Ukraïnska terminologhiia i suchasnist. – Kyiv, 1997. – S. 3–7.
13. *Trofymovych K. K.* Kodyfikatsiia norm u zakhidnoslovianskykh movakh periodu natsionalnoho vidrozhennia // Movoznavstvo. – 1983. – № 2. – S. 24–25.
14. Ukraïnska mova: Entsyklopediia. – Kyiv: Vyd-vo “Ukraïnska entsyklopediia” im. M. Bazhana, 2000. – 750 s.
15. *Chaikovskiy M.* Systematychnyi slovník ukraïnskoi matematychnoi terminologhii. – Berlin: Vyd-vo Ukraïnskoi Molodi, 1924. – 116 s.
16. *Shtepa P.* Slovník chuzhosliv. – Toronto: Vyd. Y. Hladun i syny, 1977.– 452 s.
17. *Rondeau G.* Introduction á la terminologie. – Québec, 1980. – S. 4–21.

*Стаття надійшла до редколегії 26. 04. 2018
доопрацьована 12. 08. 2018
прийнята до друку 19. 08. 2018*

CODIFICATION OF TERMS WITH INTERNATIONAL COMPONENTS IN UKRAINIAN LANGUAGE

Iryna Kochan

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Applied Linguistic,
1 Universitetska Str., room 233, 79001 Lviv, Ukraine,
phone: 032 239 43 55*

The article deals with the codification of terms with international components in Ukrainian language. The essence of the term 'codification' and its connections with the concepts of 'standardization' and 'normalization' have been found out. It has also been stressed that the term "codification" has several interpretations. These are: 1) the systematization of norms, 2) the kind of norm-setting, and 3) the means of regulating something. Common for these meanings the *written fixation, which is of a recommending nature*. Standardization means that only one term must survive, and any other is deleted. Normalization pertains the process in any terminology that happens on two levels: lexical and word-building.

The essence of codification is the objective assessment of language doublets, variants, innovations, trends of development. Codification can be *absolute and relative*. Absolute is related to the established norm, since the use of many words and terms with the MC does not cause any warnings. These words got into the language, became "theirs own", without them we cannot provide our daily and scientific communication. Relative codification is associated with tensile "shaky" norm. Actually, it requires a careful attitude towards invariants and variants in favor of one in them.

With the adoption of Ukrainian language status as a state, the question for purpose of discussion terminology base has been raised. Today we observe a tendency to introduce purely Ukrainian terms into the sphere of scientific broadcasting. Based on the dictionaries by M.Vakulenko and P.Stepa, in which foreign words (including terms with international components) are offered in Ukrainian, we try to understand the speed of replacing terms with MC in pure Ukrainian words.

Key words: Ukrainian language, terminology, words with international components, codification